

**OFICIUL AVOCATULUI POPORULUI
(OMBUDSMANUL)**

**ANALIZA
PRIVIND ACTIVITATEA CAMERELOR
SPECIALE PENTRU AUDIEREA MINORILOR
VICTIME/MARTORI ÎN CONDIȚIILE
PREVEDERILOR ARTICOLULUI 110¹ COD DE
PROCEDURĂ PENALĂ**

*Tatiana CRESTENCO, șef al
Serviciului protecția drepturilor copilului
Tamara TENTIUC, consultant principal
în Serviciul protecția drepturilor copilului*

Chișinău 2015

1. CONTEXTUL

Necesitatea realizării unei astfel de analize apare în contextul în care Oficiul Avocatului Poporului în permanență monitorizează domeniul justiției pentru copii.

În scopul implementării Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, autoritățile au dispus amenajarea spațiilor speciale destinate audierii minorilor pe lângă inspectoratele de poliție, procuraturi și judecătoria.

Totodată, în cadrul grupului de lucru constituit pentru realizarea subacțiunii 6.3.2.2 din Strategia de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 care se referă la amenajarea în incinta instanțelor de judecată, a procuraturilor și a comisariatelor de poliție a spațiilor destinate asistenței și audierii copiilor, este implicat și un reprezentat al Oficiului Avocatului Poporului.

De asemenea, în Raportul anual privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova pentru anul 2012¹, Ombudsmanul a menționat necesitatea de amenajare a camerelor speciale destinate audierii minorilor victime sau martori ai infracțiunilor.

Astfel, pentru realizarea analizei a fost elaborat un îndrumar metodologic în cărui bază s-a colectat informație de la Procuratura Generală, Departamentul de administrare judecătorească, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul Internațional "La Strada" și Centrul național de prevenire a abuzului față de copii.

Au fost realizate vizite de monitorizare în cele 7 procuraturi unde au fost amenajate și sînt utilizate spațiile speciale pentru audierea minorilor, în 4 instanțe de judecată. De asemenea au fost vizitate spațiile de audiere din cadrul Centrului Internațional "La Strada" și Centrului național de prevenire a abuzului față de copii.

În cadrul vizitelor de monitorizare, o atenție deosebită a fost atrasă asupra următoarelor aspecte:

- Numărul camerelor amenajate și care dintre ele activează;
- Locul amplasării camerelor de audiere;
- Modalitatea de atragere a specialiștilor în procesul de audiere a minorilor victime/martori a infracțiunilor;
- Criteriile de selectare a specialiștilor în calitate de intervievator în procesul de audiere a minorilor victime/martori;
- Instruirile de care au beneficiat intervievatorii;
- Regulamentul-cadru de funcționare a camerelor de audiere;
- Altă informație relevantă (de ex.: problemele identificate de specialiști în cadrul procesului de audiere a minorilor (mijloace financiare ne alocate/insuficiente, lipsa specialiștilor, lipsa de colaborare dintre psihologi/pedagogi și reprezentanții organului de urmărire penală sau judecătorul de instrucție, etc.).

¹<http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport2012-fina11.pdf>

2. **CADRUL LEGAL**

Referindune la cadrul normativ (internațional, național, administrativ) relevant în domeniul audierii copiilor, putem menționa următoarele acte:

- Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului din 20 noiembrie 1989;
- Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite pentru Administrarea Justiției Juvenile (Regulile de la Beijing) din 29 noiembrie 1985;
- Ghidul Națiunilor Unite privind Justiția în problemele care implică copiii victime și martori ai infracțiunilor din 22 iulie 2005;
- Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote) din 25 octombrie 2007;
- Liniile directorii ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei pentru Justiția Prietenoasă Copiilor din 17 noiembrie 2010;
- Convenția Consiliului Europei cu privire la combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (Convenția de la Istanbul) din 11 mai 2011;
- Directiva Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinul și protecția victimelor infracțiunilor din 25 octombrie 2012;
- Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului, adoptate la Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010;
- Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova;
- Proiectul Instrucțiunii privind desfășurarea audierii în condiții speciale a copilului victimă/martor al infracțiunii;
- Ordinul Procurorului General nr. 18/28 din 06 martie 2014 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și realizarea transportului participanților la audierea copiilor victime/martori ai infracțiunilor în spații special amenajate; etc.

Convenția de la Lanzarote al cărei scop constă în: prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor; protejarea drepturilor copiilor care sînt victime ale exploatării sexuale și ale abuzurilor sexuale; promovarea cooperării la nivel național și internațional împotriva exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor, stabilește la art. 35 procedura de audiere a copiilor victime/martori a exploatării sexuale.

Astfel, fiecare țară semnatară a Convenției urmează să întreprindă toate măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura că: a) audierile copilului au loc fără întârzieri nejustificate după ce faptele au fost sesizate autorităților competente; b) interviurile cu copilul au loc, dacă este necesar, în spații concepute sau amenajate în acest scop; c) audierile

copilului sînt desfășurate de către profesioniști pregătiți anume pentru aceasta; d) aceleași persoane, dacă este posibil și adecvat, desfășoară toate audierile cu copilul; e) numărul audierilor este cât mai limitat posibil, menținându-se în limitele minime necesare pentru scopurile procesului penal; f) copilul poate fi însoțit de către reprezentantul său legal ori, dacă este adecvat, de către un adult ales de către copil, cu excepția cazului în care o decizie motivată prevede contrariul în legătură cu persoana respectivă.

De asemenea, potrivit alineatului (2) fiecare stat parte trebuie să întreprindă măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura că toate audierile victimei ori, după caz, ale unui martor care este copil pot fi înregistrate video și că aceste înregistrări pot fi acceptate ca probe în instanță, în conformitate cu regulile prevăzute de dreptul său intern.

Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului recomandă: toți specialiștii care lucrează cu copiii și în interesul acestora ar trebui să beneficieze de formare interdisciplinară adecvată cu privire la drepturile și nevoile copiilor în diferite categorii de vîrstă, precum și la tipurile de proceduri care le sînt adaptate acestora. Specialiștii care intră în contact direct cu copiii ar trebui, de asemenea, să beneficieze de pregătirea necesară, pentru a comunica cu aceștia, indiferent de vîrstă și etapa lor de dezvoltare, precum și cu copiii aflați în situații speciale de vulnerabilitate.

Judecătorii ar trebui să respecte dreptul copilului de a fi audiat în toate chestiunile care îl vizează sau, cel puțin, atunci cînd se consideră că acesta are capacitate de discernămint cu privire la aspectele discutate.

Mijloacele utilizate în acest scop ar trebui adaptate la nivelul de înțelegere al copilului și la capacitatea acestuia de comunicare, luîndu-se în considerare circumstanțele specifice cazului.

Copiii ar trebui să fie consultați cu privire la modul în care doresc să fie audiați. Ar trebui să se acorde importanța cuvenită opiniei copilului în funcție de vîrsta și maturitatea acestuia. Dreptul de a fi audiat nu poate fi considerat ca fiind o obligație a copilului. Un copil nu ar trebui împiedicat să fie audiat doar din motive legate de vîrstă. Ori de cîte ori un copil dorește să fie audiat într-o cauză care îl vizează în mod direct, judecătorul nu ar trebui să refuze, cu excepția cazului în care acest lucru este în interesul superior al copilului, să îl audieze și să îi asculte opinia.

Copiii ar trebui să primească toate informațiile necesare cu privire la modul în care își pot exercita în mod eficient dreptul de a fi audiați. Copiilor ar trebui să li se explice că dreptul lor de a fi audiați, iar opinia lor nu va influența obligatoriu decizia finală. Ar trebui să se utilizeze un limbaj adaptat vîrstei și nivelului de înțelegere al copilului.

Ar trebui încurajate declarațiile audiovizuale ale copiilor victime sau martori, respectîndu-se în același timp dreptul altor părți de a contesta conținutul declarațiilor respective. În cazul în

care sînt necesare mai multe interogatorii, este de preferat ca acestea să fie efectuate de către aceeași persoană cu scopul de a se asigura coerența abordării în interesul superior al copilului. Declarația sau mărturia unui copil nu ar trebui considerate niciodată invalide sau fiabile doar din cauza vârstei copilului. Ar trebui să se ia în considerație necesitatea adaptării speciale a locațiilor unde vor fi audiați copiii victime sau martori.

Codul de procedură penală al Republicii Moldova prevede termenul de *cameră de audiere* care constituie spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii în condițiile art.110¹, avînd legătură cu camera de vizualizare prin echipamentul de recepție și înregistrare audio/video, în care sînt plasați minorul supus audierii și intervievatorul.

Articolul 110¹ stabilește condițiile speciale de audiere a martorului minor în vîrstă de pînă la 14 ani în cauzele penale privind infracțiunile cu caracter sexual, cele privind traficul de copii sau violența în familie, precum și în alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer, în condițiile art.109 alin.(5)² CPP. Audierea se efectuează de către judecătorul de instrucție în spații special amenajate, dotate cu mijloace de înregistrare audio/video, prin intermediul unui intervievator. Audierea minorului trebuie să fie efectuată în termeni restrînși.

Procedura penală stabilește că martorul minor și intervievatorul se vor afla în camera de audiere, separați de judecătorul de instrucție și de celelalte persoane participante la această acțiune procesuală.

În camera de vizualizare se vor afla judecătorul de instrucție, procurorul, apărătorul bănuțitului sau al învinutului, psihologul, grefierul, reprezentantul legal al minorului supus audierii, reprezentantul legal al părții vătămăte și, după caz, alte persoane în condițiile legii. Participanții la audiere adresează întrebări judecătorului de instrucție, care la rîndu său le transmite intervievatorului în mod verbal, prin intermediul dispozitivelor tehnice, sau în scris, în timpul unei pauze.

În caz de necesitate, intervievatorul își rezervă dreptul de a reformula întrebările dacă acestea au fost formulate într-un mod care pot trauma martorul minor, însă fără a schimba esența lor. Audierea martorului minor trebuie să fie efectuată în așa mod, încît să fie evitat oricărui efect negativ asupra stării psihice a acestuia. Martorului minor care la data audierii nu a împlinit vîrsta de 14 ani i se va atrage atenția că trebuie să spună adevărul.

Declarațiile martorului minor audiat în condițiile articolului 110¹ CPP se înregistrează prin mijloace audio și video și se consemnează integral într-un proces-verbal întocmit în conformitate

²În cazul în care martorul minor în vîrstă de pînă la 14 ani urmează să fie audiat în cauzele penale privind infracțiunile cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, precum și în alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer, procurorul solicită audierea acestuia în condițiile art.110¹.

cu art.260³ și 261 CPP. Judecătorul de instrucție sigilează suportul informațional pe care a fost înregistrată declarația martorului și îl păstrează în original împreună cu copia de pe procesul-verbal al audierii. O copie a înregistrării audio/video și procesul-verbal al audierii se anexează la dosarul penal. În termen de 3 zile din momentul audierii sau nu mai târziu de ziua în care învinuitul s-a prezentat ori a fost adus în mod silit, organul de urmărire penală va aduce la cunoștința bănuțului sau învinuitului procesul-verbal al audierii martorului minor și copia înregistrării audio/video a acesteia, fapt pe marginea căruia se întocmește un proces-verbal.

Grupul de lucru interministerial, creat pe lângă Ministerul Justiției, cu scopul realizării Acțiunii 6.3.2.2 din Pilonul VI al Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, a elaborat o Instrucțiune privind desfășurarea audierii în condiții speciale a copilului victimă/martor al infracțiunii. Respectiva Instrucțiune este un instrument pentru aplicarea normelor Codului de procedură penală și stabilește principii interdependente, participanții la audierea în condiții speciale a copiilor, modul de organizare a audierii și însăși procedura de audiere. La moment acest instrument de lucru se află la etapa de definitivare.

3. ACUMULAREA, SISTEMATIZAREA ȘI ANALIZA INFORMAȚIEI

Pentru realizarea acestei analize a fost solicitată informația de la instituțiile, care potrivit acțiunii 6.3.2.2 din Pilonul VI al Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 urmează să amenajeze spații destinate audierii copiilor; au fost realizate vizite de lucru în teritoriu și interviuri cu specialiști.

Astfel, potrivit informației prezentate de autoritățile responsabile, camere de audieri la nivelul procuraturilor au fost amenajate în sediile a 7 procuraturi teritoriale, 30 spații destinate

³(1) Procesul-verbal privind acțiunea de urmărire penală se întocmește în timpul efectuării acestei acțiuni sau imediat după terminarea ei de către persoana care efectuează urmărirea penală. (2) Procesul-verbal trebuie să cuprindă: 1) locul și data efectuării acțiunii de urmărire penală; 2) funcția, numele și prenumele persoanei care întocmește procesul-verbal; 3) numele, prenumele și calitatea persoanelor care au participat la efectuarea acțiunii de urmărire penală, iar dacă este necesar, și adresele lor, obiecțiile și explicațiile acestora; 4) data și ora începerii și terminării acțiunii de urmărire penală; 5) descrierea amănunțită a faptelor constatate, precum și a măsurilor luate în cadrul efectuării acțiunii de urmărire penală; 6) mențiunea privind efectuarea, în cadrul realizării acțiunii de urmărire penală, a fotografierii, filmării, înregistrării audio, interceptării convorbirilor telefonice și a altor convorbiri sau executarea mulajelor și tiparelor de urme, privind mijloacele tehnice utilizate la efectuarea acțiunii respective de urmărire penală, condițiile și modul de aplicare a lor, obiectele față de care au fost aplicate aceste mijloace, rezultatele obținute, precum și mențiunea că, înainte de a se utiliza mijloacele tehnice, despre aceasta s-a comunicat persoanelor care participă la efectuarea acțiunii de urmărire penală. (3) Dacă în cadrul efectuării acțiunii de urmărire penală s-au constatat și ridicat obiecte care pot constitui corpuri delictive, ele vor fi descrise amănunțit în procesul-verbal, cu mențiunea despre fotografierea lor, dacă aceasta a avut loc, și despre anexarea lor la dosar. (4) Procesul-verbal se citește tuturor persoanelor care au participat la efectuarea acțiunii de urmărire penală, explicându-li-se, totodată, că au dreptul de a face obiecții, iar acestea urmează să fie consemnate în procesul-verbal. (5) Fiecare pagină a procesului-verbal se semnează de persoana care îl întocmește, precum și de persoanele menționate la alin.(2) pct.3), cu excepțiile prevăzute de prezentul cod. Dacă vreuna din aceste persoane nu poate semna sau refuză să semneze procesul-verbal, despre aceasta se face mențiune. (6) La procesul-verbal se anexează schițele, fotografiile, peliculele, casetele audio și video, mulajele și tiparele de urme executate în cursul efectuării acțiunilor de urmărire penală.

audierii minorilor au fost amenajate în instanțele judecătorești, iar la nivelul inspectoratelor de politie au fost amenajate 8 camere.

După cum se observă și din tabelul alăturat, au fost vizitate camerele de audieri din cadrul celor 7 procuraturi teritoriale, dar și în cadrul a 4 instanțe judecătorești.

	Procuraturi		Instanțe judecătorești		Inspectorate de politie	
	camera de audieri amenajata	vizita realizata	camera de audieri amenajata	vizita realizata	camera de audieri amenajata	vizita realizata
sect. Botanica			1		1	
Sect. Centru					1	
sect. Ciocana					1	
Anenii Noi	1	1	1	1		
Balți			2			
Basarabeasca			1			
Briceni			1			
Cahul	1	1	2	1		
Cantemir			1			
Calarasi	1	1	1	1		
Causeni					1	
Ceadir-Lunga			1		1	
Comrat			2			
Criuleni			1	1	1	
Dondușeni			1			
Dubăsari			1			
Edineț			1		1	
Fălești			1			
Florești			1			
Glodeni			1			
Hincesti			1			
Leova	1	1				
Ocnita	1	1	1			
Orhei	1	1	1			
Rezina			1			
Soroca	1	1	1			
Șoldănești			1			
Taraclia			1			
Telenesti			1			
Ungheni					1	
Vulcanesti			1			
Bender			1			
Total	7	7	30	4	8	0

În unitățile teritorial-administrative: Strășeni, Sîngerei, Cimișlia, Drochia și Ștefan-Vodă, spațiu destinat audierii minorilor nu a fost amenajat în nici una din instituții publice, pe cînd în

mun. Bălți, Comrat, Cahul, Criuleni, Ceadâr-Lunga, Orhei, Ocnița, Soroca, ș.a., spații destinate audierii minorilor există în cadrul a 2 instituții publice.

Camerele de audieri din cadrul Procuraturilor

Camera de audieri pentru minori din cadrul Procuraturii Călărași și-a început activitatea la 10 decembrie 2013, încăperea din sediul Procuraturii Cahul din 20 iunie 2014, iar cele din sediile procuraturilor Anenii Noi, Leova, Ocnița, Orhei și Soroca din 14 februarie 2014.

3.1 Dotarea spațiilor de audiere

6 spații destinate audierii minorilor în cadrul procuraturilor au fost amenajate cu resursele financiare alocate din Strategia de reformă a sectorului de justiție. Spațiul din cadrul Procuraturii Călărași a fost amenajat și dotat din contul mijloacelor financiare alocate de Ambasada SUA în Republica Moldova în sumă de aproximativ 121 000 lei.

Camerele de audieri din procuraturireprezintă două încăperi separate. Una din încăperi este pentru audierea minorului și altă încăpere este pentru vizualizarea audierii.

Încăperile pentru audierea minorilor și cele pentru vizualizarea audierii sînt dotate similar în procuraturile unde au fost utilizate mijloacele din Strategia de reformă a sectorului de justiție.

Sala pentru audierea minorului este dotată cu o sofa și două fotolii cu rotile, o măsuță⁴ pe care sînt fixate căștile pentru intervievator, dulapuri, camere video ce transmit imaginea din cîteva unghiuri, un set de căști pentru intervievator. Doar în Procuratura raionului Călărași sînt jucării anatomice, iar în celelalte procuraturi jucăriile moi au fost aduse de

colaboratorii instituției, pentru a crea o atmosferă prietenoasă copilului, deși, potrivit psihologilor, jucăriile pot sustrage atenția copiilor în timpul audierii. Psihologii recomandă ca

⁴Deși se recomandă ca măsuța să fie de înălțime joasă, măsuțele din camera de audieri creează inconștient o barieră dintre copil și intervievator dorită înălțimii.

jucăriile din camere de audieri să fie folosite după necesitate și să nu fie direct accesibile copiilor.

Uneori interviatorii aduc creioane, hârtie, carioce, pentru a-i ajuta pe minori să se simtă liber.

În sala de vizualizare a audierii se află participanții la

proces (judecătorul de instrucție, procurorul, avocatul, grefierul, reprezentanții legali și alți specialiști). Încăperea este dotată cu ecran la care sînt vizualizate imaginile captate de camerele video din spațiul pentru audierea minorului, echipament pentru înregistrarea imaginii video și transmiterea sunetului, precum și mobilierul necesar.

În aceste încăperi nu există vreun calculator, informația este stocată pe server apoi transmisă pe un purtător mobil (flash) după care este utilizat un computer din cadrul procuraturii pentru a trece informație pe CD-ul care ulterior se atașează la materialele cauzei penale.

În toate procuraturile intrările în încăperile pentru audiere copiilor și în cele de vizualizare a audierii sînt separate, iar sediile unor procuraturi (ex.Călărași, Leova) dispun de 2 intrări, astfel fiind exclus orice contact al copilului, care urmează a fi audiat, cu alți participanți la proces.

În procuraturile din Anenii Noi și Leova s-a reușit asigurarea unui grad sporit de izolare fonică a camerei de audieri astfel, încît calitatea înregistrării sunetului este foarte bună, pe cînd în Procuratura Călărași, Soroca, etc. sunetul este transmis neclar, iar participanții la proces trebuie să depună un efort sporit de concentrare asupra informației transmise prin intermediul echipamentului video, mai ales asupra aspectului audio.

După cum s-a menționat mai sus, procesul de audiere este transcris pe un CD care se atașează la materialele cauzei penale, dar nici o procuratură nu este asigurată cu CD-uri circumstanță care impune procurorul ce investighează cauza penală sau alți colaboratori ai procuraturii să procure din cont propriu CD-uri. Aceeași situație este vis-a-vis de funcționarea microfoanelor sau mous-urilor pentru care angajații procuraturilor trebuie să procure baterii din cont propriu.

3.2 Asigurarea transportării minorilor spre camerele de audieri

La 06 martie 2014 Procurorul General a emis Ordinul nr. 18/28 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și realizarea transportului participanților la audierea copiilor victime/martori ai infracțiunilor în spații special amenajate. Pentru a realiza prevederile Ordinului menționat, celor 7 procuraturi unde sînt amenajate spații de audiere pentru minori, a fost procurată și distribuită cîte o unitate de transport, în scopul de a facilita deplasarea minorilor și a însoțitorilor, asigurînd condiții pentru audierea lor în termeni proximi în cadrul cauzelor penale. Asigurarea transportării minorului martor/victimă a infracțiunii penale scutește familia acestuia de cheltuieli suplimentare, totodată fiind asigurată și protecția copiilor.

De serviciile unității de transport repartizate de Procuratura Generală beneficiază procuraturile din raionale învecinate, și anume:

- ***Procuratura Anenii Noi***: procuraturile municipiului Chișinău, procuraturile Bender, Ialoveni, Căușeni, Ștefan-Vodă;
- ***Procuratura Cahul***: procuraturile UTA Găgăuzia;
- ***Procuratura Leova***: procuraturile Basarabeasca, Cantemir, Cimișlia, Hîncești;
- ***Procuratura Orhei***: procuraturile Criuleni, Dubăsari, Rezina, Sîngerei, Șoldănești;
- ***Procuratura Ocnîța***: procuraturile Briceni, Dondușeni, Edineț, Rîșcani;
- ***Procuratura Soroca***: procuraturile Glodeni, Drochia, Fălești, Florești.

Procurorul conducător al procuraturii în care este amenajată Camera de audiere este responsabil de asigurarea bunei funcționări a mijlocului de transport precum și aprovizionarea cu combustibil din contul mijloacelor alocate.

Echipa de monitori a reușit să constate că volumul mediu de combustibil oferit de Procuratura Generală pentru perioada de o lună variază între 80 și 100 de litri.

Este de menționat și faptul că și procuraturile care nu au amenajate Spații destinate audierii minorilor primesc aceeași cantitate de combustibil. Deși este contrar prevederilor Regulamentului Procuraturii Generale, uneori procurorii conducători din procuraturile unde sînt Camerele de audieri solicită de la procuratura beneficiară să asigure aprovizionarea cu combustibil a unității de transport pentru transportarea participanților la procesul de audiere. Acest aspect nu poate fi considerat abatere de la prevederile Regulamentului atîta timp cît procuraturile teritoriale nu dispun de o cantitate suficientă de combustibil.

De asemenea, s-a constatat că automobilele destinate transportării minorilor spre camerele de audieri nu sînt dotate cu scaune speciale, în conformitate cu prevederile pct. 82 al Regulamentului circulației rutiere⁵.

⁵ Copiii cu vîrsta de pînă la 12 ani pot fi transportați doar în autoturismul care este utilat cu sistem de reținere (sau cu alte mijloace de adaptare: pernă specială, scaun de înălțare, care acordă posibilități de aplicare a centurilor de

Regulamentul privind organizarea și realizarea transportului participanților la audierea copiilor victime/martori ai infracțiunilor în spații special amenajate, prevede că neexecutarea prevederilor Regulamentului atrage după sine răspunderea disciplinară sau contravențională, în special în cazul încălcării prevederilor Regulamentului circulației rutiere.

3.3 Procedura de audiere a minorilor

Procurorul care exercită urmărirea penală înaintează un demers judecătorului de instrucție, care ulterior, dispune prin încheiere data, timpul și locul audierii copilului victimă/martor în condiții speciale.

Audierea copilului urmează să fie realizată într-un timp cât mai scurt posibil după sesizarea procurorului sau organului de urmărire penală despre săvârșirea infracțiunii, astfel încât copilul să poată relata cât mai multă informație despre circumstanțele care au avut loc.

Dacă în unitatea teritorial administrativă unde a fost săvârșită infracțiunea nu este un spațiu special amenajat pentru audierea minorului, procurorul care exercită urmărirea penală pe dosar solicită informație privind disponibilitatea Camerei de audieri de la procurorul sau persoana responsabilă de gestionarea spațiului amenajat pentru audiere. Modalitatea de solicitare a informației privind disponibilitatea spațiului de audieri este descrisă în Regulamentul privind organizarea și realizarea transportului participanților la audierea copiilor victime/martori ai infracțiunilor în spații special amenajate.

În termen de 24 de ore după emiterea de către judecătorul de instrucție a încheierii privind data, locul și timpul desfășurării audierii, procurorul care desfășoară acțiunile de urmărire penală anunță responsabilul de gestionarea spațiului de audieri despre necesitatea pregătirii utilajului și rezervarea camerei de audieri.

În cadrul fiecărei procuraturi unde este amenajat spațiul destinat audierii minorilor trebuie să existe un Registru de evidență a demersurilor privind desfășurarea audierilor. Din monitorizarea realizată, am constatat că fiecare procuratură a elaborat și deține un Registru de evidență a demersurilor după modelul anexat la Ordinul Procurorului General nr. 18/28 din 06

siguranță standard) a copiilor, cu respectarea următoarelor cerințe: a) sistemul de reținere a copiilor corespunde standardelor de siguranță; b) sistemul de reținere a copiilor corespunde masei și taliei copilului; c) poziția copilului pe scaun permite aplicarea corectă (bazin/umăr) a centurii de siguranță.

martie 2014. Registrul de evidență a demersurilor care corespunde tuturor rigorilor există în Procuratura raionului Leova.

În ziua desfășurării procesului de audiere, procurorul responsabil de gestionarea Camerei de audieri va pune la dispoziția procurorului care a solicitat audierea minorului în condiții speciale, unitatea de transport destinată transportării participanților la audiere. Prioritate pentru deplasarea cu unitatea de transport menționat este acordată copilului și reprezentantului legal, intervievatorului și specialistului psiholog/psihopedagog sau pedagog, după caz, alți participanți la proces se deplasează de sine stătător.

3.4 Asigurarea participării intervievatorului în cadrul procesului de audiere.

În cadrul procesului de audiere este obligatorie prezența intervievatorului care se află împreună cu minorului în camera de audieri.

Inițial când s-a introdus articolul 110¹ în Codul de procedură penală⁶ era prevăzut că audierea minorului să fie realizată de judecătorul de instrucție în spații special amenajate, dotate cu mijloace de înregistrare audiovideo, prin intermediul unui psihopedagog.

Ulterior, potrivit modificărilor operate la Codul de procedură penală⁷, se introduce noțiunea de intervievator. **Intervievatorul** este persoana invitată într-un proces penal de către organul competent pentru a intermedia audierea minorului victimă/martor al infracțiunii în condițiile art.110¹. În calitate de intervievator sînt implicate persoane care au studii juridice sau în domeniul psihologiei, special instruite pentru această sarcină. În procesul de audiere a minorului, intervievatorul are statut de specialist⁸.

Deoarece în cadrul procuraturilor și în unitățile teritorial administrative nu sînt persoane special instruite în calitate de intervievator, procurorii apelează la pedagogii, psihologii sau psihopedagogii Serviciilor de asistență psihopedagogică. De asemenea, în unele situații solicită asistența psihologilor din cadrul instituțiilor de învățămînt sau specialiști din cadrul Direcțiilor de asistență socială și protecția familiei,

La 29 aprilie 2015 Șeful Direcției de învățămînt Anenii Noi, printr-o scrisoare oficială, a informat instanța judecătorească că Serviciul de asistență psihopedagogică Anenii Noi nu va participa în instanța de judecată și nici la procesul de audiere a minorilor în condiții speciale. Refuzul a fost motivat de faptul că potrivit Regulamentului de funcționare a Serviciilor de asistență psihopedagogică stabilește că Serviciul acordă asistență psihopedagogică, psihologică, implementează programe de incluziune educațională precum și alte servicii, copiilor cu cerințe educaționale speciale și celor aflați în dificultate.

⁶ Legea nr. 66 din 05 aprilie 2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală

⁷ Legea nr. 163 din 18 iulie 2014 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală

⁸ Art. 6 pct. 19¹ Cod de procedură penală

potrivit art. 87 Cod de procedură penală.

În conformitate cu prevederile art. 87 CPP, solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței cu privire la chemarea specialistului este obligatorie pentru conducătorul întreprinderii, instituției sau organizației în care activează specialistul.

Specialistul trebuie să posede suficiente cunoștințe și deprinderi speciale pentru acordarea ajutorului necesar organului de urmărire penală sau instanței. De asemenea, specialistul are un șir de obligații, printre care: să se prezinte la chemarea organului de urmărire penală sau a instanței; să prezinte organului de urmărire penală documentele ce confirmă calificarea lui de specialist respectiv, să-și aprecieze obiectiv capacitatea sa de a acorda ajutorul necesar ca specialist; să se afle la locul efectuării acțiunii procesuale sau în ședința de judecată atâta timp cât este necesar de a asigura acordarea ajutorului ca specialist și să nu părăsească fără permisiune locul efectuării acțiunii procesuale respective sau ședința de judecată; să aplice toate cunoștințele și deprinderile sale speciale pentru acordarea de ajutor organului care efectuează acțiunea procesuală la descoperirea, fixarea sau excluderea probelor, la aplicarea mijloacelor tehnice și a programelor computerizate, la formularea întrebărilor pentru expert, să dea explicații referitor la problemele ce țin de competența sa profesională; etc.

Totodată, în alin. (7) al art. 87 CPP sînt prevăzute și drepturile specialistului: să ia cunoștință, cu permisiunea organului de urmărire penală sau a instanței, de materialele cauzei și să pună întrebări participanților la acțiunea procesuală; să primească recompensă pentru lucrul efectuat, etc.

Potrivit procurorilor, uneori prestația specialiștilor care participă la audierea minorilor este de un nivel scăzut, în alte cazuri specialiștii refuză să se prezinte la procesul de audiere, argumentînd că aceasta nu ține de competența SAP-urilor și nici nu sînt remunerați pentru lucrul efectuat așa cum este prevăzut în Codul de procedură penală.

Doi specialiști din cadrul SAP-ului Călărași au beneficiat de instruire în cadrul Institutului Național de Justiției și participă în calitate de interviuatori în cadrul procesului de audiere a minorilor în camera special amenajată. Specialiștii SAP-ului au beneficiat de instruirea respectivă la inițiativa Procurorului raionului Călărași.

Deseori, după cum se poate observa din exemplele prezentate, participarea în calitate de interviuator ține nu atît de motivarea financiară, cît de atitudinea umană și de eficiența comunicării interinstituționale.

Pentru a asigura implementarea prevederilor legale și luînd în considerare că specialiști instruiți pentru realizarea sarcinii de interviuator lipsesc, Centrul Național de

Prevenire a Abuzului față de Copii, în parteneriat cu Ministerul Justiției și Centrul pentru

Dezvoltare Socială MOVISIE, cu susținerea Reprezentanței UNICEF în Republica Moldova și a Fundației OAK, implementează proiectul „Intervievarea structurată a copiilor victime și martori din Moldova”. Proiectul are drept scop promovarea bunelor practici, contribuind, astfel, în mod semnificativ, la aplicarea unor standarde de calitate înaltă în abordarea cazurilor penale în care sînt audiați copiii în calitate de victime sau martori ai violenței, abuzului și exploatării.

În cadrul proiectului sînt preconizate 3 cicluri de instruire în domeniul protecției speciale a copiilor victime/martori ai infracțiunilor, primul curs desfășurându-se în perioada 25-28 mai, la Institutul Național al Justiției. Intervievatorii în domeniul desfășurării interviului video de investigație sînt formați de către experți internaționali – Nigel Stewart King, reprezentant al Asociației Britanice pentru Studiul și Prevenirea Abuzului și Neglijării Copilului (BASPCAN) din Marea Britanie, și Bert Groen, consultant superior pe probleme de violență sexuală și domestică din cadrul Centrului pentru Dezvoltare Socială MOVISIE din Olanda.

Totodată, potrivit Planului de formare continuă a judecătorilor și procurorilor în anul 2015, elaborat de Institutul Național de Justiției una din tematicile de instruire este ”Audierea martorilor (inclusiv minori) și victimelor, prezentarea declarațiilor în instanța de judecată. Audierea copilului-martor în cauzele penale pricind infracțiunile cu caracter sexual.”.

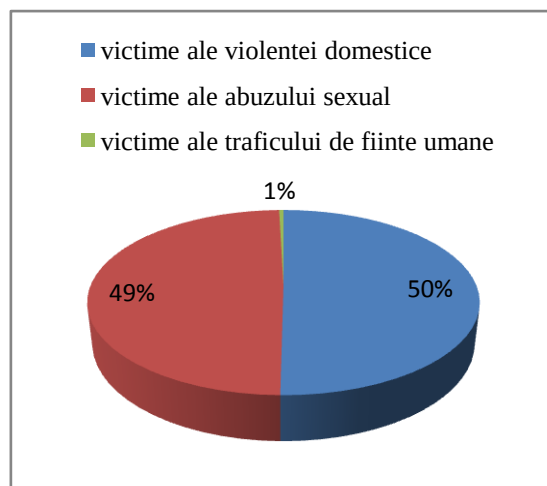
3.5 Activitatea camerelor de audieri din cadrul procuraturilor în cifre

De audiere în condițiile art. 110¹ CPP beneficiază minorii pînă la vîrsta de 14 ani care au calitatea procesuală de victime sau martori în cauzele penale privind infracțiunile cu caracter sexual, cele privind traficul de copii sau violența în familie, precum și în alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer.

În 2014 au fost audiați 179 minori victime/martori, iar în 4 luni ale anului 2015 – 87 minori.

Potrivit datelor statistice ale Procuraturii Generale, procurorii au solicitat audierea în condiții speciale a 233 de copii victime și 33 de copii martori.

Potrivit Registrelor de evidență a demersurilor privind desfășurarea audierilor deținute de procuraturile în cadrul cărora sînt amenajate spații speciale pentru audierea minorilor, numărul demersurilor, precum și cel al audierilor realizate este diferit de cifra raportată de Procuratura Generală.

		Anul 2014	Anul 2015
Procuratura Cahul	numărul solicitărilor parvenite pentru audierea minorilor în condiții speciale	1	4
	numărul audierilor realizate	1	4
	audieri repetate	0	0
Procuratura Leova	numărul solicitărilor parvenite pentru audierea minorilor în condiții speciale	6	4
	numărul audierilor realizate	6	4
	audieri repetate	0	0
Procuratura Călărași	numărul solicitărilor parvenite pentru audierea minorilor în condiții speciale	6	2
	numărul audierilor realizate	6	2
	audieri repetate	0	0
Procuratura Soroca	numărul solicitărilor parvenite pentru audierea minorilor în condiții speciale	16	3
	numărul audierilor realizate	16	3
	audieri repetate		
Procuratura Ocnița	numărul solicitărilor parvenite pentru audierea minorilor în condiții speciale	12	1
	numărul audierilor realizate	12	0
	audieri repetate		
Procuratura Anenii Noi	numărul solicitărilor parvenite pentru audierea minorilor în condiții speciale	6	4
	numărul audierilor realizate	6	4
	audieri repetate		
Procuratura Orhei	numărul solicitărilor parvenite pentru audierea minorilor în condiții speciale	12	3
	numărul audierilor realizate	12	0
	audieri repetate	1	

Prezumăm că diferența de date statistice poate fi explicată prin faptul că unii procurori solicită audierea minorilor în cadrul spațiilor special amenajate pentru audierea minorilor din cadrul Centrului Internațional ”La Strada”, Centrului național de prevenire a abuzului față de copii, în unele instanțe judecătorești sau nu toate demersurile și audierile sînt menționate în Registrele de evidență a demersurilor privind desfășurarea audierilor.

Punctul 66 al Orientărilor Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului recomandă ca audierea repetată să fie efectuată de aceeași persoană cu scopul de a fi asigurată coerența abordării în interesul superior al copilului, iar numărul de interogatorii ar trebui să fie cît mai redus cu putință, durata acestora ar trebui adaptată la vîrsta și capacitatea de atenție a copilului.

Din interviurile realizate de experți, procurorii și judecătorii au menționat că în unele cazuri se admite audierea repetată a minorilor la faza de examinare a cauzei penale în cadrul instanței de judecată.

Nu s-a reușit stabilirea numărului de audieri repetate, deoarece lipsește o evidență a audierilor în cadrul instanțelor judecătorești vizitate.

3.6. Administrarea spațiilor de audiere a copiilor din cadrul procuraturilor

În cadrul procuraturilor teritoriale în care sînt amenajate și activează camere de audieri pentru minori, a fost desemnată cîte o persoană responsabilă pentru: gestionarea spațiului, evidența demersurilor privind audierea minorilor, asigurarea bunei funcționări a echipamentului.

Criteriile de selectarea a persoanei responsabile au fost diferite: *unica femeie procuror, a beneficiat de cursuri de instruire în cadrul Institutului Național de Justiție, tînăr și pricepe în utilajul tehnic, a beneficiat de cursuri de instruire organizate de Centrul Internațional La Strada, etc.*

Buna funcționarea a echipamentului din camerele de audieri este asigurată și de o firmă prestatoare de servicii din Chișinău, care este contractată de Procuratura Generală.

3.7. Spațiile destinate audierii minorilor din cadrul instanțelor judecătorești au fost amenajate în perioade diferite. De asemenea suma resurselor financiare alocată pentru crearea acestor încăperi diferă, aspect ce rezultă și din vizualizarea tabelului alăturat⁹, aspect ce ne permite să constatăm că sînt amenajate diferit de la o instanță la alta.

Nr.	Instanța	Spațiu	Starea /Reparații	Mobilier/Utilaj tehnic	Suma alocată
1.	Criuleni	1	Este în stare funcțională, lucrările de reparație fiind efectuate în 2013	Canapea, masă de reviste, etajeră pentru cărți, din utilaj tehnic fiind dotată cu cameră video și televizor	28765,34 lei
2.	Călărași	1	Stare excelentă, în 2013 au fost efectuate lucrări de reparație capitale	Mobilier nou și utilaj tehnic necesar	
3.	Florești	1	Corespunde tuturor standardelor, au fost făcute lucrări de reparație și amenajare	Mobilier, utilaj tehnic, respectiv dulap, set p/u copii, mobilă moale, echipament multimedia.	Valoarea totală fiind estimată la 138712 lei.
4.	Strășeni	0			
5.	Ocnita	1	Reparată	Mobilat fără utilaj tehnic din considerentul că în Procuratură Ocnita funcționează o cameră deja dotată pentru audierea minorilor, în anul 2014 instanța nu a prevăzut la buget cheltuieli pentru utilarea tehnică	
6.	Leova	0			
7.	Bălți	1	Starea este bună, reparație curentă	Mobilier, literatură de profil și accesorii, fiind instalate sistem video, audio în sala de ședință de judecată și în camera pentru minori.	Au fost alocați 1000 lei.
8.	Ciocana, mun. Chișinău	0			<i>Intenționează să amenajeze un asemenea spațiu, mijloace financiare pînă în prezent nu au fost alocate.</i>

⁹informația a fost oferită de specialiștii din cadrul Departamentului de administrare judecătorească al Ministerului Justiției.

9.	Vulcănești	1	Pe parcursul anului 2013 a fost efectuată a 2 parte reconstrucției capitale a clădirii. Proiectată și renovată camera	Nu este mobilată și nici utilată cu inventarul tehnic necesar	
10.	CA Bălți	1	Stare bună	Camere video (4) a căror emisie este transmisă în sala de ședințe nr. 3, mobilă moale, masă, covor, aparat pentru apă, păpuși speciale.	Donație de la Organizația Internațională pentru Migrațiune 145500 lei
11.	Rezina	1	Reparată	Dotată cu mobilier, nu este utilată cu aparataj tehnic	
12.	Bender	1	Stare bună/nu necesită reparație	Este dotată cu tot echipamentul și mobilierul necesar setul audio-video, mobilă moale, măsuță, covor, jaluzele, raft pentru jucării, rechizite, obiecte de decor, 2 mese cu fotolii pe rotile, 2 seturi de calculatoare, climatizator	63288,44 lei
13.	Telenești	1	Spațiu confortabil/supus reparației curente	Este mobilată atât pentru preșcolari (0-7 ani) cât și pentru adolescenți (14-18ani); masă, comodă, canapea și un fotoliu, dotată cu aparataj tehnic audio-video și echipament de recepție și înregistrare audiovizuală, monitor, boxe.	45000 lei
14.	Glodeni	1		Dotată cu mobilier și sistem video de înregistrare	26000 lei
15	CA Chișinău	0	<i>Un asemenea spațiu urmează a fi amenajat în anexa care se construiește în prezent.</i>		
16.	Edineț	1	nu se folosește din lipsa utilajului tehnic	Nu este dotat cu mobilier și cu utilajul tehnic necesar	<i>Lucrări de reparație au fost efectuate din surse proprii/ pentru reparații, amenajare cu mobilier și utilaj tehnic nu au fost alocate mijloace financiare.</i>
17.	Botanica, mun. Chișinău	1	A fost identificat un birou, au fost efectuate lucrări de reparații/ stare foarte bună, spațiul respectiv este funcțional.	Este dotat cu mobilier (canapea, măsuță, scaune, masă de birou, draperii, covor, jucării, etc.) achiziționat și instalat utilaj tehnic (monitor, sistem audio video)	<i>Aproximativ 100000 lei</i>
18.	Dondușeni	1	Lucrări de reparație curent/ starea este excelentă	Procurat mobilier și utilajul tehnic necesar	Toate lucrările au fost achiziționate din mijloacele Strategiei în sumă de 45000 lei.
19.	Ungheni	0	Este planificată construcția unui nou sediu		
20.	Șoldănești	1	Reparații curente	Nu este dotată cu mobilier și utilaj tehnic	În acest scop s-a planificat de alocat în anul 2015, 35500 lei
21.	Nisporeni	0			<i>Nu au fost alocate mijloace financiare</i>
22.	Comrat	1		Este dotată cu sistem audio și video, cu 2 fotolii, masă calculator și cu un raft	45000 lei

23.	CA Cahul	1	Din lipsa spațiului aceasta a fost amenajată în sala de ședințe nr. 3/ nu au fost efectuate lucrări de reparație din anul 2005	Este dotat cu colț moale, dulap de perete, masă rotundă, sistem audio/video, judecării.	62698 lei
24.	Briceni	1	A fost amenajată în anul 2013/efectuate lucrări de reparație capitală	Dotat cu mobilier, echipament audio/video necesar.	Mijloacele financiare - 31300 lei s-au folosit în urma modificării planului secundar de finanțare pentru anul 2013, unde la tipul 478 realizarea reformei în domeniul justiției s/a format economie.
25.	Fălești	1	Reparată în anul 2013.	Instalată cameră video și microfon, dar necesită amenajare cu mobilier.	Mijloace financiare în scopul amenajării cu mobilier nu au fost alocate.
26.	Sîngerei	0			
27.	Cimișlia	0	Au loc lucrări de reparații capitale în acest scop, un birou de la I etaj v-a fi mobilat	Achiziționarea acestora este preconizată pentru luna noiembrie 2014	pentru mobilier și inventar s/t preconizat 20000 lei
28.	CA Comrat	1	Camera pentru minori este alăturată cu camera de deliberare/stare bună	Utilaj tehnic: set de înregistrare video, software-ul actualizat pentru sistemul de înregistrare a ședințelor de judecată "SRS Femida», camera video, microfon cu set de cablu, Cheie de licență pentru înregistrarea video, preamplificator linear a modulului feedback, cască intraauriculară, materiale pentru montare (cabluri, conectoare, canal plastic) (Computer pentru instalare sistemului nu este inclus în oferta și este furnizat de client). - Set - microfon cu suport pe podea și cablu pentru conexiune. -Lucrările de instalare, programarea și punerea în funcțiune a sistemului de înregistrare video "SRS FEMIDA", Divan, măsuță.	Total lei pentru utilaj: 29500 (din Strategie) Divan - 7200 lei, măsuța - 705 lei (art. 113.03)
29.	Orhei	1	Reparație în anul 2013/stare bună	Cameră video, microfon, 2 fotolii, canapea, aparat de apă potabilă purificată, jucării.	45000lei
30.	Ialoveni	0	Este preconizată pentru anii 2015-2016, construirea a două anexe care va include și spațiul respectiv		7 000000 lei
31.	Cahul	1	Stare bună	Mobilier (mobilă moale, de perete, masă, scaun, masă de reviste, fotoliu, cooler, frigider, jucării moi, rechizite și utilajul tehnic necesar)	Conform planului secundar de finanțare pe anul 2013 la art. 113.7 au fost alocate 63000 lei.
32.	Căușeni	0			
33.	Drochia	0			

34.	Centru, mun. Chișinău	0	Imposibilitatea creării camerei respective, inexistența unui spațiu suplimentar (birourile sînt foarte mici -8m și anticamera 6-9m, în care activează cîte 4 persoane)		
35.	Anenii Noi	1	Starea actuală a încăperii este bună și funcțională, pentru amenajarea și repararea încăperii au fost făcute lucrări în anul 2013	Este înzestrată cu mobilă pentru copii și camera video pentru a petrece video conferință cu sala de judecată	45000 lei
36.	Basarabea sca	1	A fost amenajată în anul 2013, starea este foarte bună	Mobilier nou-canapea, scaun, set de mobilier, utilaj tehnic-cameră video, microfon, televizor, jucării, rechizite	Banii au fost alocați din fondul instanței 45000 lei
37.	Taraclia	1	Reparație capitală în 2013	Mobilier nou și utilaj tehnic (dulap cu rafturi, masa p/u copii cu scaun, masa p/u calculator, mobilă capitonată, calculator, echipament video. Nu dispun de echipament tehnic	45000lei
38.	Cantemir	1		Este amenajată cu mobilier, însă nu și cu utilaj tehnic	
39.	Buiucani, mun. Chișinău	0			
40.	Rîșcani, mun. Chișinău	0			
41.	Ceadîr-Lunga	1	Stare perfectă/sediul nou	Mobilă nouă/utilaj tehnic necesar	9000 lei din bugetul instanței, echipamentul a fost donat de către ROLISP
42.	Dubăsari	1	este amenajată în urma replanificării sediului	Lipsește mobilierul, aparataj audio sau video	Surse financiare pentru amenajarea acestei săli nu au fost preconizate
43.	Hîncești	1	Stare foarte bună/reparație în 2011	Dotată cu mobilă nouă și tot echipamentul necesar	Bugetul instanței 77000 lei
44.	Soroca	1	Reparație 2013, stare bună	Dotată cu mobilă nouă/utilaj tehnic	107467 lei
45.	Ștefan-Vodă	0			

După cum s-a menționat mai sus, în unele unități teritorial-administrative, spațiile speciale destinate audierii minorilor sînt amenajate atît în cadrul instanțelor judecătorești, cît și în cadrul procuraturilor.

Dacă spațiile de audieri din cadrul procuraturilor sînt utilizate în conformitate cu prevederile art. 110¹ CPP, cele din cadrul judecătoriilor au o destinație mult mai vastă și pot fi utilizate în cadrul examinării cauzelor penale și civile cu implicarea minorilor care au fost transmise spre examinare magistraților, precum și în alte scopuri, cu totul diferite de destinația inițială a încăperii.

La momentul întocmirii prezentei analize au fost vizitate 4 instanțe judecătorești (Anenii Noi, Cahul, Călărași, Criuleni).

Camera de audieri din **Judecătoria Anenii Noi** a fost reparată și amenajată în anul 2013 cu mijloacele financiare ale instanței judecătorești în sumă de 45000 lei.

În anul 2014 spațiul special amenajat pentru audierea minorilor a fost utilizat în cadrul examinării a 10 cauze penale, iar în 5 luni ale anului 2015 în 3 cauze penale.

În calitate de intervievator, atât la audierea minorilor în spațiul procuraturii, cât și în judecătorie este invitat psihologul din cadrul Liceului teoretic "Mihai Eminescu" din Anenii Noi. Anterior au fost atrași specialiștii din cadrul Serviciului de asistență psihopedagogică, dar după cum am menționat mai sus, specialiștii SAP-ului au refuzat să mai participe în cadrul examinării cauzelor penale.

Președintele instanței a solicitat Departamentului de administrare Judecătorească modificarea Statului de personal și includea unității de psiholog/pedagog cu statut de specialist.

Spațiul destinat audierii minorilor din **Judecătoria Călărași** a fost amenajat în anul 2013 din resursele financiare ale judecătoriei, după modelul camerei de audieri din cadrul Curții de Apel Bălți.

Spațiul destinat audierii minorilor se află la alt etaj decât sala de ședință. Participanții la proces pot urmări declarațiile minorului victimă/martor prin intermediul monitorului care este fixat pe peretele sălii de ședință, dar care este amplasat mult mai sus decât nivelul ochilor, factor ce îngreunează urmărirea cu atenție a discuțiilor purtate cu minorul, mimicii și gesturilor acestuia.

Din anul 2013, când a început să funcționeze camera de audieri pentru minori, au fost realizate 28 de audieri a minorilor în condiții speciale.

Judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Călărași a menționat că audierea minorilor în baza demersurilor procurorilor din Procuratura Călărași se desfășoară în

cadrul spațiului de audieri din instanța de judecată și nu în camera de audieri din cadrul Procuraturii Călărași.

Comparînd cele două spații destinate audierii minorilor vizitate, menționăm că spațiul din cadrul Procuraturii Călărași, unde este amplasat monitorul și serverul, oferă o comoditate vizuală optimă, datorită amplasării reușite a monitorului, de asemenea, în camera unde nemijlocit se află minorul sînt fixate 4 camere video care transmit informația din patru unghiuri diferite, pe cînd în spațiul de audieri din instanța de judecată există o singură cameră video. S-a identificat de asemenea că în ambele spații destinate audierii sînt sesizate probleme de transmitere clară a sunetului.

Spațiul destinat audierii minorilor din cadrul **Judecătoriei Cahul** a fost amenajat în anul 2013 cu resurse financiare alocate din bugetul instanței judecătorești.

Spațiul destinat audierii minorilor este separat de sala de ședință. Participanții la proces pot urmări declarațiile minorului victimă/martor prin intermediul monitorului care este fixat pe peretele sălii de ședință. Comparativ cu situația din Judecătoria Călărași, unde monitorul este amplasat mult mai sus decît nivelul ochilor, în Judecătoria din Cahul monitorul este destul de mare, iar condiția lui tehnică îi asigură mobilitate.

Din anul 2013 cînd a început să funcționeze camera de audieri pentru minori, au fost realizate doar 2 audieri, deoarece judecătorul de instrucție preferă să utilizeze spațiul destinat

audierii minorilor situat în Procuratura raionului Cahul.

În cadrul Judecătoriei Cahul există unitate de pedagog, dar acest specialist este implicat în cadrul examinării altor dosare, decît cele prevăzute de art. 110¹ CPP.

Camera de audieri a minorilor din **Judecătoria Criuleni** a fost reparată în anul 2013 cu resursele financiare alocate din Strategia de Reformă a Sectorului de

Justiție, în sumă de 28765,34 lei.

Camera de audieri este dotată cu cele necesare (canapele, o cameră video, microfon), dar nu este utilizată deoarece în sala de ședințe nu a fost instalat un ecran pentru transmiterea imaginii video/audio.

Din lipsa spațiului în clădirea judecătoreiei, camera de audieri este amplasată la etajul întâi al clădirii, intrarea în spațiul de audieri este realizată prin sala de ședință unde urmează a fi instalat ecranul, aspect ce nu corespunde cerințelor privind amenajarea spațiului destinat audierii minorilor în condiții speciale.

În anul 2014 în Judecătoria Criuleni a parvenit o singură cauză penală când era necesară audierea minorului în condiții speciale. Judecătorul de instrucție a realizat audierea minorului în condiții speciale în camera de audieri din cadrul Centrului internațional "La Strada".

Din vizitele realizate experții au constatat că la nivelul instanțelor de judecată nu există un Regulament de activitate/utilizare a spațiilor de audiere și o evidență a numărului audierilor.

Statele de personal din instanțele de judecată variază, în unele există unitatea de psiholog sau pedagog, în timp ce alte instanțe nu au aceste unități. După cum s-a menționat și anterior, specialiștii care se află în camera de audieri împreună cu minorul victimă sau martor, sînt psihologii/pedagogii din cadrul SAP-urilor sau din cadrul instituțiilor de învățămînt. Asigurarea coerenței în cazurile de audiere repetată a minorilor¹⁰ este foarte complicată, luînd în considerare și fluctuația cadrelor atît în cadrul SAP-urilor cît și a instituțiilor de învățămînt.

După cum am menționat și anterior, faptul că în aceeași unitate teritorial-administrativă sînt amenajate și funcționează două spații destinate audierii minorilor este datorată neclarității din procedura penală, precum și din acțiunea 6.3.2.2. a Planului de Acțiuni privind

¹⁰Pct. 66 al Orientărilor Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului: "în cazul în care sînt necesare mai multe interogatorii, este de preferat ca acestea să fie efectuate de către aceeași persoană cu scopul de a se asigura coerența abordării în interesul superior al copilului."

implementarea Strategiei de reformă a sectorului de justiție pentru anii 2011-2016 care prevede amenajarea în incinta instanțelor de judecată, a procuraturilor și a comisariatelor de poliție a spațiilor destinate asistenței și audierii copiilor.

În cadrul discuțiilor purtate cu unii judecători a fost sesizată o atitudine personală de superioritate a acestora față de reprezentanții procuraturii. Judecătorii consideră că deplasarea magistraților la sediul procuraturii unde este amenajat spațiul de audieri pentru minori nu corespunde statutului lor de judecător.

În situația când spațiile speciale sînt destinate audierii minorilor în condiții care ar permite depășirea factorului stresant pentru copil, evitarea revictimizării copilului, reprezentanții organelor de drept urmează să ia o decizie reieșind din interesul copilului și nu din confortul personal.

Conceptul de Justiție prietenoasă copilului are menirea de a schimba întregul spectru de acțiuni, indiferent de funcțiile ocupate de cei care intră în contact cu minorul, de identitatea copilului și de actele comise sau de statutul minorului.

4. Activitatea camerelor de audieri din cadrul Centrului Internațional "La Strada" și a Centrului Național de Prevenire a Abuzului Față de Copii "Amicul"

Atît Centrul "La Strada" cît și Centrul "Amicul" au depus eforturi considerabile pentru schimbarea conceptului de "justiție prietenoasă copilului", fiind promotorii implementării conceptului camerei de audieri pentru minori în Moldova.

Camera de audieri din cadrul Centrului "La Strada" și-a început activitatea în anul 2012 și reprezintă douăîncăperidotare cu sisteme audio-video, acest principiu de funcționare a fost preluat și pentru spațiile din procuraturile teritoriale.

Toate audierile realizate de Centrul "La Strada" au decurs cu succes, iar magistrații au apreciat calitatea probelor acumulate.

În perioada 2012-5 luni 2015 (ianuarie-mai) au fost audiați în spațiul special amenajat 37 de minori.

Intervievatorul din cadrul Centrului "La Strada" ia cunoștință de materialele cauzei penale cu o săptămînă înainte de audierea propriu-zisă.

Specialiștii Centrului Internațional "La Strada" au oferit consultanță privind camerele special amenajate pentru audierea minorilor create în cadrul Curții de Apel Bălți și Cahul și participă în calitate de formatori la Cursurile de formare inițială și continuă a Institutului Național de Justiție. În anul 2009 CNPAC a elaborat Ghidul pentru profesioniști "Audierea

legală a copiilor victime/martori ai abuzului și neglijării”¹¹, publicație practică ce oferă suport specialiștilor în lucrul cu copiii și cuprinde aspecte metodologice de organizarea unui interviu cu minorii.

După cum a fost menționat mai sus, CNPAC a demarat UN proiect privind instruirea interviuatorilor care se va desfășura în 3 cicluri.

În cadrul proiectului accentul se pune pe contribuția la elaborarea unei viziuni comune, bazate pe standarde europene privind sistemul de justiție prietenos copilului și promovarea de bune practici în acest domeniu.

5. CONCLUZII

Evaluând situația în teritoriu sîntem dispuși să credem că audierea copiilor în condiții speciale influențează pozitiv procesul de acumulare a probelor. În opinia procurorilor declarațiile minorului audiat în condiții speciale, de regulă, sînt mai ample și reflectă mai detaliat circumstanțele în care a fost comisă infracțiunea. Datorită faptului că audierea se desfășoară într-un mediu prietenos, este evitată starea de stres la copil, or anume acesta este obiectivul principal al funcționării spațiilor special amenajate.

Spațiile amenajate pentru audierea minorilor sînt prietenoase copiilor, sînt echipate potrivit cerințelor și utilizate de către procurori în cadrul urmăririi penale. O lacună în legislație, depistată de participanții la procesul penal, ține de faptul că procedura penală prevede că organul de urmărire penală urmează să asigure participarea psihologilor, psihopedagogilor sau pedagogilor în cadrul procesului penal, dar participarea în proces a pedagogilor și altor specialiști nu este reglementată în actele normative ce stabilesc atribuțiile funcționale ale acestei categorii de specialiști.

Deseori organul de urmărire penală apelează la specialiștii din cadrul Serviciilor de asistență psihopedagogică create la nivel raional/municipal, dar în unele unități teritorial-administrative fluctuația cadrelor este foarte mare și nu întotdeauna serviciile prestate de specialiștii corespund standardelor de calitate, iar de pregătirea psihologului sau a pedagogului depinde procesul de interviu a minorului.

Totodată, potrivit Codului de procedură penală ***interviuatorul este specialistul care este special instruit pentru această sarcină***. Prin urmare, este încorect să fie atrase în procesul penal în calitate de interviuatori specialiștii care nu corespund prevederii legale.

Dotarea procuraturilor cu automobile pentru transportarea participanților la audiere, pe de o parte, permite examinarea cauzei în termen restrîns și totodată scutește familia minorului de

11

cheltuieli pentru deplasare, precum și reduce posibilitatea întâlnirii dintre victimă/martor și bănuțit/învinuit pînă la procesul de audiere.

Audierea minorului în condițiile art. 110¹ CPP, în majoritatea cazurilor are loc la faza urmăririi penale, iar cauza penală este în exercitarea sau conducerea procurorului. Spațiile de audiere din cadrul procuraturilor, după cum s-a menționat, sînt bine echipate și oferă suficient confort pentru toți participanții la proces. Cu toate acestea, a fost sesizat faptul că unii magistrați preferă să audieze minorii în spațiile din cadrul instanțelor de judecată, deoarece, nu doresc să se deplaseze în sediile procuraturilor, deși uneori sălile de judecată nu oferă un grad necesar de confort și informația recepționată nu corespunde calității minime.

Procuraturile teritoriale nu gestionează de sine stătător bugetul instituției, deoarece aceasta este prerogativa Procuraturii Generale, dar în situația cînd automobilele alocate pentru transportarea minorilor nu sînt echipate corespunzător cerințelor Regulamentului circulației rutiere sau nu sînt alocate CD-uri, baterii, etc. rezultă că procurorul teritorial urmează să asigure, din cont propriu, buna funcționare a spațiilor de audiere.

Este de apreciat inițiativa Centrului Național de Prevenire a Abuzului Față de Copii pentru demararea proiectului de instruirea interviuatorilor. Presupunem că în urma cursului de formare a interviuatorilor, se va îmbunătăți considerabil calitatea procesului de audiere a minorilor.

La fel și Centrul Internațional "La Strada" efectuează o muncă considerabilă pînă și în timpul procesului de audiere, accentul fiind pus pe lucrul cu minorul astfel, încît să fie evitată traumatizarea repetată a copilului.

Cu toate acestea, autoritățile publice centrale urmează să asigure implementarea prevederilor legale, în partea ce ține de asigurarea în cadrul procesului de audiere a interviuatorilor instruiți și să preia practicile pozitive ale organizațiilor menționate.

6. RECOMANDĂRI

- Definitivarea și aprobarea Instrucțiunii privind desfășurarea audierii în condiții speciale a copilului victimă/martor al infracțiunii;

- Elaborarea Instrucțiunii/Regulamentului privind modul de funcționare al camerelor de audieri din instanțele judecătorești;

- Elaborarea și aprobarea Regulamentului privind activitatea interviuatorilor, care va cuprinde reglementări cu privire la procedura de pregătire, angajare și atestare a interviuatorilor, etc.

- Dotarea spațiilor pentru vizualizarea audierii din cadrul procuraturilor, cu cîte un computer astfel încît să fie asigurată transcrierea procedurii de audiere direct pe CD-uri, în

prezența tuturor participanților, încât să fie înlăturat orice dubiu vis-a-vis de probele acumulate și anexate la cauza penală;

- Echiparea autoturismelor pentru transportarea minorilor victime/martori ce aparțin procuraturilor, în conformitate cu prevederile pct. 82 al Regulamentului circulației rutiere;

- Asigurarea procuraturilor cu cantitatea de combustibil suficientă pentru autoturismele destinate transportării minorilor victime/martori ai infracțiunilor;

- Asigurarea procuraturilor cu CD-uri și baterii suficiente pentru transcrierea informației acumulate în procesul de audiere;